

Uchwała Nr VI/37/2011
Rady Gminy Wola Uhruska
z dnia 31 marca 2011 r.

**zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Programu usuwania wyrobów zawierających
azbest z terenu Gminy Wola Uhruska**

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) – **Rada Gminy uchwała, co następuje:**

§ 1

Załącznik do Uchwały Nr XV/93/2008 Rady Gminy Wola Uhruska z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie przyjęcia Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wola Uhruska otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

PRZEWODNICĄCY RADY

mgr Marek Kuszneruk

Gmina Wola Uhruska

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wola Uhruska

Wola Uhruska, luty 2011 r.

W opracowaniu wykorzystano zapisy i informacje zawarte w „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2009-2032”

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
1.1 Wprowadzenie.....	3
1.2. Ogólna charakterystyka podmiotu opracowania.....	4
1.3. Cel i zadania Programu.....	5
1.4. Zawartość dokumentu Programu.....	6
2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA.....	7
2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu.....	7
2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka.....	8
2.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku.....	9
2.4. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.....	9
2.4.1. Użytkowanie wyrobów zawierających azbest.....	9
2.4.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest.....	10
2.4.3. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.....	10
2.4.4. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.....	11
3. PODSTAWOWE REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	11
4. STAN AKTUALNY W ZAKRESIE ILOŚCI WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I GOSPODARKI ODPADAMI AZBESTOWYMI W GMINIE WOLA UHRUSKA.....	12
4.1. Wprowadzenie.....	12
4.2. Ilość wyrobów zawierających azbest.....	13
4.3. Składowiska odpadów azbestowych.....	15
5. PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH.....	17
5.1. Założenia Programu.....	17
5.2. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.....	17
5.3. Harmonogram realizacji celów i zadań programu oraz szacunkowe koszty realizacji programu.....	18
5.4. Źródła finansowania.....	19
6. ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA „PROGRAMEM...”.....	21
6.1. Koncepcja zarządzania i monitoring "Programu ..".....	21
6.2. Monitoring.....	23
6.3. Zakres zadań realizowanych na poziomie wojewódzkim i lokalnym.....	23
7. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	25

1. WSTĘP

1.1 Wprowadzenie

Gmina Wola Uhruska w 2004 r. przeprowadziła inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz dokonała jej aktualizacji w roku 2010. Mając na uwadze dokumenty nadrzędne czyli „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” oraz „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2009-2032”, gmina w 2011 r. przystąpiła do aktualizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu Gminy Wola Uhruska przyjętego Uchwałą Rady Gminy Nr XV/93/2008 z dnia 21 lutego 2008 r.

Szacunkowe dane co do ilości wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim (wg stanu na 2009 r.) wskazują, że jedne z największych ich nagromadzenie występuje na terenie województwa lubelskiego.

Rysunek 1: Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim [źródło: Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032]

Biorąc pod uwagę powyższe oraz konieczność dostosowania Programu... do obecnych wymagań oraz do „Pilotażowego systemu gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem, ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania” realizowanego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Obszaru Współpracy, opracowanie jego aktualizacji wydaje się być konieczne. Wyroby zawierające azbest występują bowiem w największej ilości spośród wszystkich rodzajów substancji niebezpiecznych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie człowieka na terenie gminy. Z tego też względu Program ma na celu szczególne potraktowanie wyrobów zawierających azbest i stanowi rozwinięcie Gminnego Planu Gospodarki Odpadami.

Zgodnie z zapisami krajowego Programu zadania samorządu gminnego są następujące:

- 1) gromadzenie przez wójta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

1.2. Ogólna charakterystyka podmiotu opracowania

Gmina Wola Uhruska leży we wschodniej części województwa lubelskiego. Graniczy z gminami: Włodawa, Hańsk, Sawin i Ruda Huta. Od wschodu Gmina sąsiaduje z Ukrainą. Tworzy ją 16 sołectw.

Powierzchnia gminy wynosi około 151 km². Wg stanu na dzień 31.12.2010 r. gminę Wola Uhruska zamieszkiwało 4173 osób. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi ok. 27 osób/km² i jest dużo niższa niż średnia gęstość zaludnienia kraju.

Większość ludności gminy zamieszkuje w obrębie miejscowości: Wola Uhruska, Bytyń, Nadbużanka, Uhrusk.

Gmina ma charakter rolniczy. Usługi skoncentrowane są w obrębie miejscowości Wola Uhruska. Brak jest na terenie gminy dużych zakładów produkcyjnych. Tworzony obecnie w Woli Uhruskiej zakład produkcji cienkościennych materiałów budowlanych daje szansę zatrudnienia docelowo ok. 40 osób. Brak uciążliwego przemysłu oraz wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe sprzyjają rozwijaniu funkcji turystycznej i agroturystycznej. Przygraniczne położenie gminy może znacząco wpłynąć na jej rozwój. Planowane jest utworzenie przejścia granicznego Zbereże-Adamczuki zlokalizowanego przy drodze wojewódzkiej 816 Terespol-Zosin.

Obszary chronione zajmują ok. połowy powierzchni gminy. Znajdują się tu: Sobiborski Park Krajobrazowy, 2 rezerваты przyrody, Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Sieci NATURA 2000.

Jednym z głównych priorytetów rozwoju województwa, zawartym w dokumencie „Strategia rozwoju województwa lubelskiego” jest poprawa stanu środowiska polegająca na radykalnej poprawie gospodarki odpadami, w tym odpadami azbestowymi. Poprawa stanu środowiska leży także u podstaw wizji zrównoważonego rozwoju Gminy Wola Uhruska.

1.3. Cel i zadania Programu

Nadrzędnym długoterminowym celem "Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu Gminy Wola Uhruska" jest:

Eliminacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wola Uhruska do 2032 roku.

Cel ten pozostaje w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi w krajowym oraz wojewódzkim "Programie ..". Osiągnięcie tego celu będzie możliwe w perspektywie długoterminowej (do roku 2032) poprzez usunięcie w sposób systematyczny z terenu gminy stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, głównie w postaci pokryć dachowych.

Ogólnym zadaniem programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. Zatem w programie ujęto m. in.:

- ilość wyrobów na terenie gminy;
- wskazanie najbardziej newralgicznych miejsc ze względu na największą ilość występujących wyrobów zawierających azbest oraz największe zagrożenie;
- przewidywaną ilość odpadów zawierających azbest koniecznych do składowania w latach 2011-2032;
- propozycje działań organizacyjnych i inwestycyjnych zmierzających do osiągnięcia celów Programu wraz z harmonogramem ich wdrażania;
- koszty wdrażania Programu i organizację zarządzania Programem;

Jako punkt odniesienia dla Programu przyjęto:

- aktualny stan w zakresie ilości i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest w gminie (na dzień 31.12.2010 r.);
- cele i zadania oraz harmonogram realizacji "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,,";
- cele i zadania oraz harmonogram realizacji "Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2009-2032";
- zadania w zakresie usuwania odpadów azbestowych zdefiniowane w "Planie gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2011".

1.4. Zawartość dokumentu Programu

Biorąc pod uwagę wytyczne dla jednostek samorządu terytorialnego dotyczące przygotowania planów gospodarki odpadami w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest, niniejszy dokument zawiera następujące rozdziały:

- Rozdział 1** *Wstęp.* W rozdziale ujęto informacje ogólne nt. obowiązków przypisanych samorządowi gminnemu wynikających z realizacji krajowego "Programu .." , charakterystykę gminy Wola Uhruska, nadrzędny długoterminowy cel "Programu .." i zadania programu oraz metodykę jego opracowania.
- Rozdział 2** *Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka.* W tym rozdziale przedstawiono charakterystykę azbestu i jego zastosowanie, sposoby bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest i metody ich usuwania, oddziaływanie azbestu na zdrowie ludzi, zasady informowania o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku oraz procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.
- Rozdział 3** *Podstawowe regulacje prawne w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.* W rozdziale tym przedstawiono wybrane akty prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest
- Rozdział 4** *Stan aktualny w zakresie wyrobów zawierających azbest i gospodarki odpadami azbestowymi.* Rozdział przedstawia: szacunek ilości wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy Wola Uhruska, a także lokalizację wraz z podstawową charakterystyką składowisk odpadów azbestowych.
- Rozdział 5** *Program usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.* W rozdziale przedstawiono ilość wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia oraz strategię w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych, tj. cele w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej wraz z harmonogramem realizacji przedsięwzięć i ich kosztami oraz źródłami finansowania.
- Rozdział 6** *Organizacja zarządzania „Programem..”.* W rozdziale przedstawiono koncepcję zarządzania Programem.
- Rozdział 7** *Wnioski końcowe.* Podsumowanie wraz z wnioskami.

2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA

2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu

Azbest jest nazwą handlową grupy materiałów włóknistych. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Rozróżnia się następujące typy azbestu: chryzotyl (włóknista odmiana serpentynu, tj. uwodnionego krzemianu magnezu), amozyt (krzemian żelazowo-magnezowy, krokidolit (krzemian sodowo-żelazowy), antofilit (krzemian magnezowy zawierający żelazo).

Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest dosyć powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była jego eksploatacja na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Właściwości azbestu takie jak: duża odporność na wysokie i niskie temperatury, niewielkie przewodnictwo ciepłe i odporność na działanie czynników chemicznych sprawiły, że stał się on powszechnie wykorzystywany jako cenny surowiec również w Polsce.

Azbest szeroko stosowany był w kilku dziedzinach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie, ale także w energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym. Najważniejszymi zastosowaniami azbestu są:

- wyroby azbestowo-cementowe produkowane z azbestów chryzotylowego i amfibolowych, takie jak: pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10-35% azbestu;
- wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Zawierają one w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotyli;
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione;
- wyroby cierne, takie jak: okładziny cierne i taśmy hamulcowe stosowane do różnego typu hamulców;
- wyroby tekstylne: sznury i maty;
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40% azbestu..

Szacuje się (w skali kraju), że ok. 96% ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest stanowią płyty azbestowo-cementowe (faliste i płaskie).

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce rozpoczęła się w 1907 roku w Krakowie, następnie w Lublinie (ok.1910 r.) i w Ogrodzieńcu k/Zawiercia (ok. 1920 r.). Jednak stosowanie azbestu na szeroką skalę na terenie Polski w budownictwie nastąpiło w latach 60-tych, po uruchomieniu następnych 4 dużych zakładów wyrobów azbestowo-cementowych. Głównym surowcem stosowanym do produkcji był azbest chryzotylowy, ale do połowy lat osiemdziesiątych do produkcji rur ciśnieniowych stosowany był także krokidolit oraz niewielkie ilości amozytu.

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce została zakazana Ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1997 r. i Nr 156 z 1998 r.). Zgodnie z ustawą w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo-cementowych, a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest.

Natomiast po 28 marca 1999 r. obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Wyjątek stanowią wyroby z zawartością azbestu, które nie posiadają jeszcze swoich zamienników ze względu na ekstremalne warunki pracy. Wykaz takich wyrobów zawarty jest w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzania na polski obszar celny. Dotyczy to azbestu włóknistego sprowadzanego do diafragmy do elektrolizy przeponowej przy produkcji chloru i wyrobów azbestowo-kauczukowych.

2.2. Oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka

Chorobotwórcze działanie azbestu występuje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (oznacza to, że dopóki włókna nie są uwolnione do powietrza nie stanowią zagrożenia dla zdrowia). Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach;
- użytkowanie wyrobów azbestowych, co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych;
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest;
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń.

Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska, spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Wielkość zagrożenia zdrowia zależna jest od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, tzn. występujące w trwałej postaci w powietrzu i mogące przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Mają one średnicę mniejszą od 3 μm i są dłuższe niż 5 μm , przy czym najbardziej szkodliwe są włókna o długości ok. 20 μm .

Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną chorób układu oddechowego tj.: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc oraz międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów o wysokiej złośliwości).

Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajników oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów należy postrzegać jedynie jako prawdopodobne.

Między pierwszym narażeniem a pojawieniem się patologii (zwłaszcza nowotworów) występują długie okresy. Czyli aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, jakie istniały 20-40 lat temu.

Należy nadmienić, że pracownicy trzech byłych zakładów z województwa lubelskiego, które wykorzystywały azbest w produkcji (tj. Lubelskiego Zakładu Eternitu w Lublinie, Zakładu Produkcji Płytek Cementowo-

Azbestowych w Końskowoli oraz Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Parczewie), uprawnieni są do odpowiednich świadczeń określonych w ustawie *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest*. W celu realizacji zapisów tej ustawy Ministerstwo Zdrowia w 2002 roku rozpoczęło program badań profilaktycznych pod nazwą: AMIANTUS skierowany do byłych pracowników zakładów przetwórstwa azbestu. Powołane zostały specjalne ośrodki przeprowadzające badania profilaktyczne. Teren województwa lubelskiego przynależy do Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Lublinie. W ramach tego programu prowadzony jest tzw. Centralny Rejestr Zawodowo Narażonych na Azbest, który umożliwia monitorowanie skutków zdrowotnych narażenia i rozwoju zmian w układzie oddechowym.

W ekspozycji parazawodowej i środowiskowej na pył azbestu praktycznie głównym skutkiem jest międzybłoniak płucnej, a także w zależności od poziomu ekspozycji obserwowany jest również wzrost ryzyka zachorowania na raka płuc.

2.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku

Głównym celem informowania o ryzyku jest dostarczenie informacji o zagrożeniu osobom i społecznościom narażonym na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe zgodnie z zasadami wynikającymi z odpowiednich przepisów prawnych. Uzyskane informacje stanowią podstawę do opracowywania różnych wariantów strategii zmniejszania ryzyka, które brane są pod uwagę przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich wdrażania.

Proces informowania i rzetelności przekazywanej informacji zależą zarówno od poziomu merytorycznego, możliwości i umiejętności oceny oszacowania ryzyka, jak i od warunków polityczno-społecznych (polityka informacyjna, wolna prasa współpracująca ze specjalistami oceniającymi zagrożenie, itp.).

2.4. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Metody bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest, począwszy od eksploatacji tych wyrobów poprzez usuwanie, transport i składowanie określone są poprzez obowiązujące w Polsce przepisy prawne (patrz. rozdz. 3).

2.4.1. Użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Bezpieczne użytkowanie płyt azbestowo-cementowych uwarunkowane jest, oprócz czynnika czasu użytkowania, także właściwym ich zabezpieczeniem. Znane są dwie metody zabezpieczania wyrobów z azbestem:

- obudowanie,
- pokrycie powłoką (kapsulacja).

Pierwsza metoda polega na odizolowaniu wyrobów zawierających azbest od otoczenia poprzez obudowanie ich pyłoszczelną przegrodą wykonaną np. ze sklejki lub płyt gipsowych. Natomiast kapsulacja to pokrycie powierzchni tych wyrobów specjalnymi substancjami impregnującymi uniemożliwiającymi kruszenie się azbestu lub błonotwórczymi, które tworzą na powierzchni materiału warstwę uniemożliwiającą odlamywanie się zewnętrznych części wyrobu.

Należy nadmienić, że czynnikiem negatywnie wpływającym na obecny stan wyrobów azbestowych (pokryć dachowych i elewacji) był ich nieprawidłowy montaż (dotyczy to głównie terenów wiejskich), powodujący pękanie płyt oraz ich odkształcanie. Dodatkowym czynnikiem jest nieprzestrzeganie terminów konserwacji, a nawet całkowity brak konserwacji.

Czas użytkowania płyt azbestowo-cementowych (prawidłowo założonych i zamontowanych, pomalowanych farbą akrylową i konserwowanych co 5-7 lat) określony został na 30 lat. W Polsce wiele wyrobów jest użytkowanych średnio od 20 do 50 lat.

2.4.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Największe zagrożenie emisji szkodliwych dla zdrowia człowieka włókien azbestowych stwarza proces usuwania wyrobów zawierających azbest. Prace związane z usuwaniem azbestu muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować lub zminimalizować uwalnianie się azbestu do środowiska, tak aby nie zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń włókien azbestowych w powietrzu. Wymagania w zakresie usuwania tych wyrobów określone zostały szczegółowo w odpowiednich rozporządzeniach. Prace przy usuwaniu azbestu mogą prowadzić jedynie wykonawcy posiadający odpowiednie wyposażenie techniczne i zatrudniający przeszkolonych pracowników. Podczas prac mających na celu naprawę lub usunięcie wyrobów zawierających azbest wykonawca zobowiązany jest do umieszczenia tablic ostrzegawczych o rodzaju prowadzonych prac, odgradzenia terenu prac oraz zastosowania odpowiednich środków technicznych w celu zmniejszenia emisji włókien azbestu. Istotne jest także takie prowadzenie prac, aby wyroby azbestowe usuwane były w całości, unikając ich złamania. Przy wykonywaniu takich prac konieczne jest także stosowanie sprzętu zabezpieczającego układ oddechowy i odpowiedniej odzieży ochronnej.

2.4.3. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych, dopuszczoną do stosowania w Polsce, jest ich składowanie. Odpady azbestowe mogą być deponowane jedynie na składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych wyłącznie do składowania odpadów azbestowych, na wydzielonych częściach składowisk odpadów niebezpiecznych oraz na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem, że spełnione zostały warunki techniczne dotyczące bezpiecznego składowania odpadów azbestowych.

Jedynie odpady azbestowe o kodach 17 06 01* i 17 06 05* pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej mogą być składowane na składowiskach zlokalizowanych w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu z zabezpieczonymi ścianami bocznymi.

W celu zabezpieczenia przed emisją pyłów powierzchnię każdej kolejnej warstwy odpadów przykrywa się folią lub warstwą gruntu. Po zakończeniu eksploatacji składowiska (na poziomie 2 m poniżej poziomu terenu otoczenia) należy wypełnić je ziemią do poziomu terenu.

2.4.4. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Procedury zostały ujęte w czterech grupach. Są to:

- Grupa I. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.
Procedura 1 – dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.
Procedura 2 – dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.
- Grupa II. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.
Procedura 3 – dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.
Procedura 4 – dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji.
- Grupa III. Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
Procedura 5 – dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
- Grupa IV. Procedura obowiązująca zarządzającego składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.
Procedura 6 – dotycząca składowania odpadów na składowisku przeznaczonym do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest lub innym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne.

3. PODSTAWOWE REGULACJE PRAWNE W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Regulacje prawne dotyczące między innymi usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, począwszy od realizacji obowiązku dokonania przeglądu technicznego tych wyrobów do momentu zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku, zamieszczone zostały w aktach prawnych.

Obecnie w Polsce istnieje szereg przepisów dotyczących problematyki azbestu. Biorąc pod uwagę przedmiot niniejszego opracowania poniżej wymieniono najważniejsze ustawy, wg stanu na dzień 31 stycznia 2011 r.

1. *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.

2. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (Dz. U. z 2006 r. Nr 156 poz. 1118 z późn. zm.) zgodnie z art. 30 ust. 7 stanowi: Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, o której mowa w ust. 5, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:
 - 1) zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia;
 - 2) pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków;
 - 3) pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych;
 - 4) wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.
3. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbest).
4. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach* (Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego wojewodę lub starostę – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest).

4. STAN AKTUALNY W ZAKRESIE ILOŚCI WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I GOSPODARKI ODPADAMI AZBESTOWYMI W GMINIE WOLA UHRUSKA

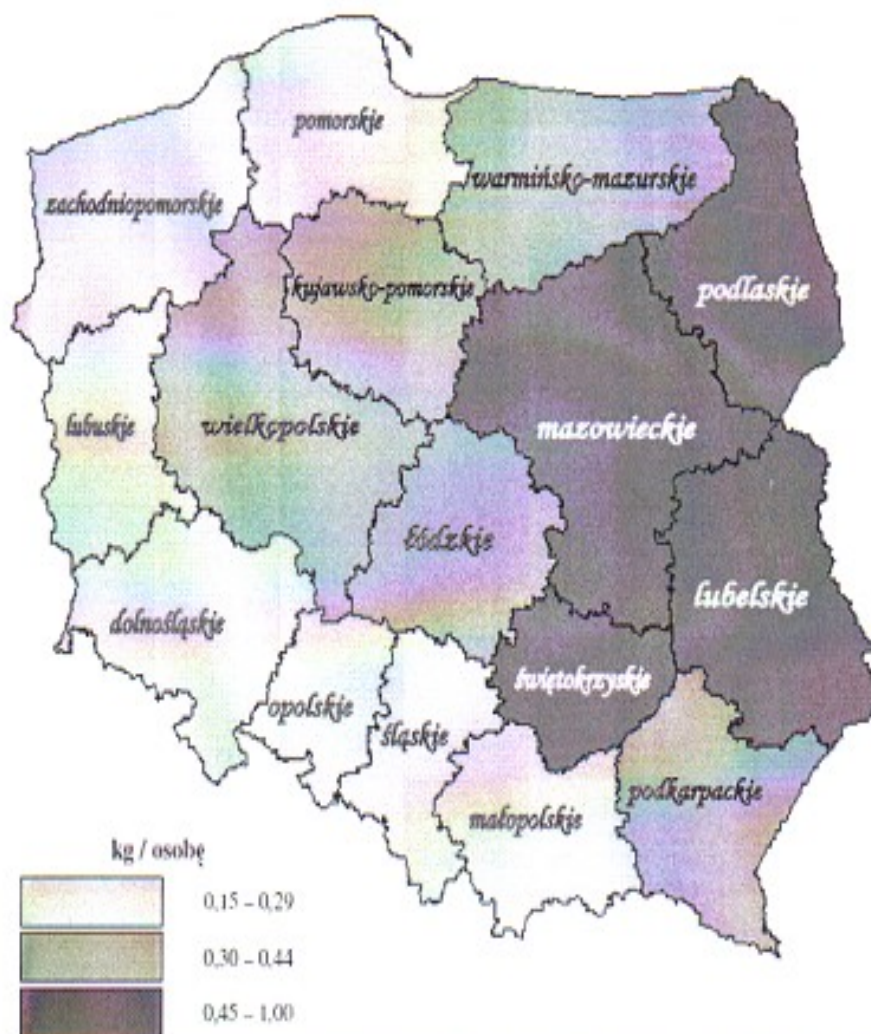
4.1. Wprowadzenie

Przedstawione w krajowym "Programie .." szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest wskazują, że największa ilość zabudowanych wyrobów azbestowych w przeliczeniu na osobę występuje na terenie województw mazowieckiego, lubelskiego, podlaskiego i świętokrzyskiego.

Duży wpływ na ilość wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie województwa może mieć fakt, że na jego obszarze funkcjonowały zakłady wykorzystujące azbest w produkcji, co czyniło ten produkt powszechnie dostępnym. Były to: Lubelskie Zakłady Eternitu w Lublinie, Zakład Produkcji Płytek Cementowo-Azbestowych w Końskowoli k. Puław, Lubelskie Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe Ceramiki Budowlanej w Niemcach i Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna z Parczewie.

Także na terenie gminy Wola Uhruska powszechna dostępność płyt eternitu zadecydowała o skali jego stosowania zwłaszcza w gospodarstwach rolnych.

Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest przedstawia rys. 2.

Rysunek 2: Nagromadzenie odpadów zawierające azbest [źródło: Program oczyszczenia kraju z azbestu na lata 2009-2032]

4.2. Ilość wyrobów zawierających azbest

Znajdujące się na terenie gminy wyroby zawierające azbest to w przeważającej mierze dachowe płyty cementowo-azbestowe.

Zestawienie ilości materiałów zawierających azbest przedstawiono w układzie tabelarycznym 1 w podziale na poszczególne miejscowości gminy, w tym miejscowość Wola Uhruska podzielona jest na ulice. Dane określają stan po inwentaryzacji na dzień 31.12.2010 r.

Największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje we wsi Uhrusk, Wola Uhruska oraz Siedliszcze. W przeważającej części wyroby zawierające azbest znajdują się na budynkach gospodarskich.

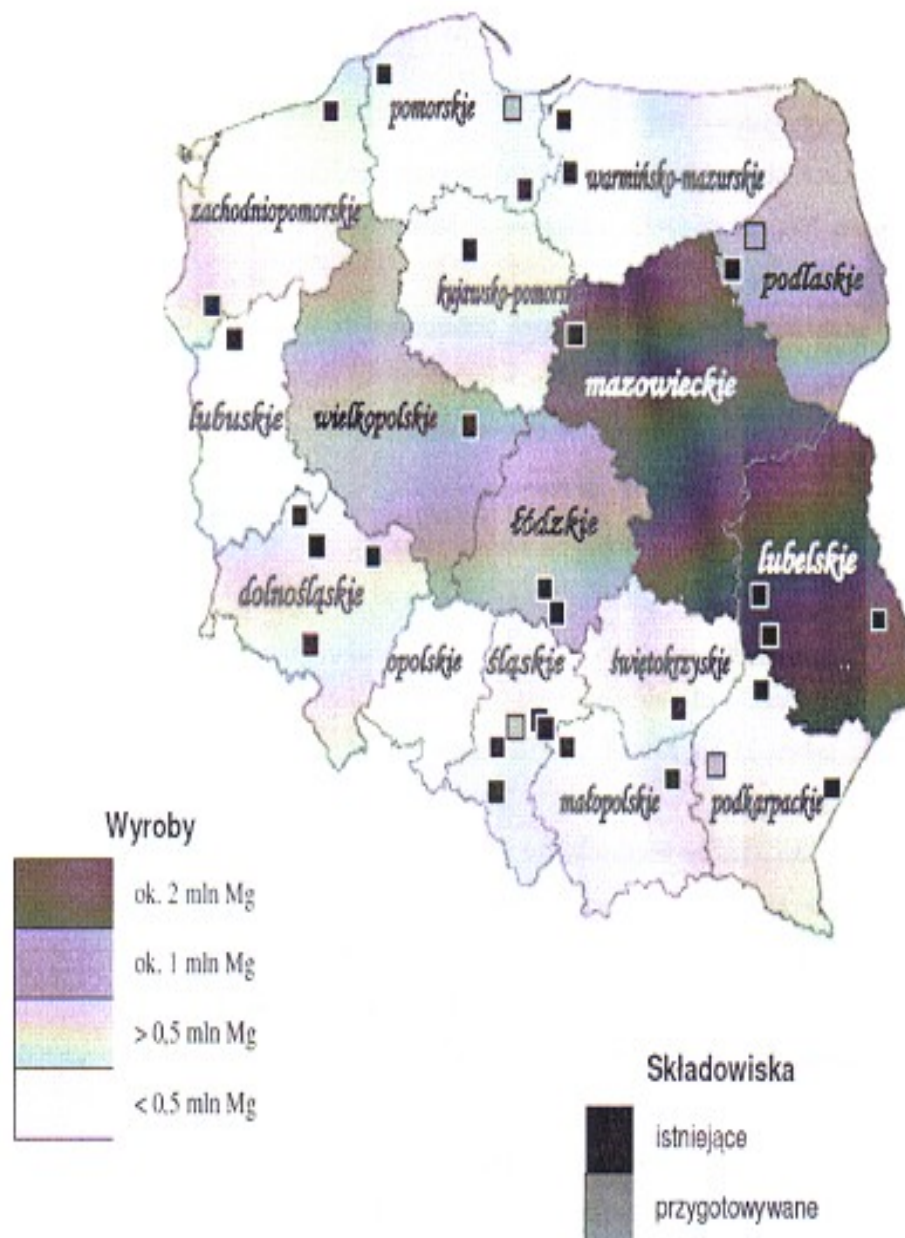
Tabela 1. Zestawienie powierzchni i masy wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

L.p.	Miejscowość	Ilość odpadów zawierających azbest	
		m ²	Mg
1	Wola Uhruska:	25 196	302,3
	Leśna	3 874	46,5
	Dolna	233	2,8
	Połna	46	0,6
	Krzywa	374	4,5
	Przelotowa	417	5,0
	Piaskowa	376	4,5
	Górna	573	6,9
	Krótką	486	5,8
	Nadbużańska	1 471	17,7
	Ogrodowa	1 260	15,1
	Parkowa	589	7,1
	1-go Maja	4 258	51,1
	Chełmska	1 640	19,7
	Odrodzenia	0	0,0
	Turystyczna	473	5,7
	Źródłana	357	4,3
	Zielona	917	11,0
	Zaulek	123	1,5
	Wiosenna	0	0,0
	Sportowa	156	1,9
	Spokojna	1 818	21,8
	Szkolna	1 273	15,3
	Jasna	348	4,2
	Spacerowa	898	10,8
	Dworcowa	1 561	18,7
	Gimnazjalna	1 453	17,4
Boczna	220	2,6	
2	Zbereże	5 665	68,0
3	Majdan Stuleński	4 834	58,0
4	Uhrusk	26 923	323,1
5	Stulno	12 543	150,5
6	Nadbużanka	2 244	26,9
7	Mszanna-Kolonia	1 740	20,9
8	Mszanka	5 230	62,8
9	Pijski	7 767	93,2
10	Mszanna	10 322	123,9
11	Kosyń	8 024	96,3
12	Macoszyn Duży	7 435	89,2
13	Siedliszcze	21 313	255,8
14	Bytyń	12 997	156,0
15	Józefów	3 401	40,8
16	Potoki	3 891	46,7
17	Stanisławów	3 339	40,1
Razem gmina		162 863	1954,4

4.3. Składowiska odpadów azbestowych

Jedyną stosowaną w Polsce metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie.

W województwie lubelskim odpady azbestowe przyjmowane są na 3 składowiskach, a wolna pojemność przeznaczona do przyjmowania odpadów z azbestem wynosi ca 141 799 m³. Są to składowiska: w Kraśniku (Piaski, Zarzecze II), Poniatowej Wsi oraz Srebrzyszczu.

Rysunek 3: Istniejące i przygotowywane składowiska odpadów zawierające azbest [źródło: Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032]

Tabela 2. Zestawienie składowisk odpadów zawierających azbest.

Lp.	Nazwa składowiska Lokalizacja	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska [m ³]
1	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp z o. o. ul. Młodzieżowa 4, 24-320 Poniatowa	1 489
2	Składowisko Piaski Zarzecze II Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o. o. ul. Piłsudskiego 12/1, 23-200 Kraśnik	138 970
3	Składowisko Odpadów azbestowych w miejscowości Srebrzyszcze gm. Chełm	Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o. o. w Chełmie ul. Ks. Piotra Skargi 11, 22-100 Chełm	1 340

Składowisko w Poniatowej Wsi.

Składowisko w Poniatowej Wsi administrowane jest przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. w Poniatowej Wsi, (adres: 23-320 Poniatowa ul. Młodzieżowa 4, tel.: (0 81) 743-68-60; 534-36-18, e-mail: opracowania@laos.com.pl).

Jest to składowisko odpadów przemysłowych niebezpiecznych. Wg ankiety w okresie od 2003 r. do czerwca 2005 r. na składowisku składowano odpady azbestowe kodów:

- 16 02 12* - zużyte urządzenia (elektryczne i elektroniczne) zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Składowisko w Kraśniku

Składowisko w Kraśniku administrowane jest przez Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o. o., (adres: 23-200 Kraśnik ul. Piłsudskiego 14, tel.: 0 81 825-26-05, fax.: 0 81 825-24-76, e-mail: wod.bud@neostrada.pl).

Jest to składowisko odpadów komunalnych z wydzielonymi 2 kwaterami, tj. od 20 lutego 2003 roku kwatery do składowania stałych odpadów niebezpiecznych (w tym odpadów azbestowych), a od 2005 roku również kwatery do składowania wyłącznie odpadów azbestowych o kodach 17 06 01* i 17 06 05*. A więc w okresie 2003-2004 odpady azbestowe składowano na składowisku stałych odpadów niebezpiecznych, natomiast w roku 2005 odpady azbestowe o kodach 17 06 01* i 17 06 05* zaczęto składować na składowisku przeznaczonym tylko do tego celu.

Wymienione wyżej dwa składowiska są zlokalizowane w dużej odległości od gminy (Kraśnik ok. 100 km, Poniatowa Wieś ok. 100 km), co znacząco podraża koszty transportu na miejsce utylizacji.

Składowisko w Srebrzyszczu

Składowisko Odpadów Azbestowych w miejscowości Srebrzyszcze jest składowiskiem odpadów niebezpiecznych, na którym można unieszkodliwiać następujące odpady:

- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Kwatera do składowania została wybudowana w grudniu 2008 r. i oddana do użytkowania w lutym 2009 r. Składowisko funkcjonuje w oparciu o instrukcję eksploatacji, zatwierdzoną przez Marszałka Województwa RŚ.V.LG.76384/1/09 z dnia 26.01.2009 r. PGO przyjmuje i utylizuje odpady azbestowe na podstawie decyzji na unieszkodliwianie odpadów RŚ.V.LG.76382/1/09 z dnia 2.04.2009 r. oraz regulaminu pracy Składowiska Odpadów Azbestowych w Srebrzyszczu.

5. PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I UNIESZKODLIWIANIA ODPADÓW AZBESTOWYCH

5.1. Założenia Programu

Zgodnie z Krajowym Programem... usuwanie azbestu ze środowiska życia człowieka ma zakończyć się do roku 2032. Uwzględniając ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy, okres ten wydaje się wystarczający. Obecnie pokrycia dachowe wykonane z płyt azbestowo-cementowych usuwane są sukcesywnie przez właścicieli nieruchomości. Układane w latach 70-tych i 80-tych ubiegłego wieku płyty wykazują coraz większe zużycie. Szeroki dostęp do nowoczesnych i estetycznych materiałów pokryciowych decyduje także o ich wymianie. Zauważalny jest jednak brak zainteresowania wymianą pokryć dachowych na budynkach gospodarskich, zwłaszcza stodołach. Biorąc pod uwagę koszt wymiany pokrycia dachowego na dużym budynku gospodarskim, nie należy spodziewać się w ciągu najbliższych lat dużego zainteresowania ze strony rolników tego typu inwestycjami.

5.2. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Zgodnie z Programem wojewódzkim, program gminny zawiera te wybrane działania, które dotyczą bezpośrednio gminy a także te, które są realizowane na zewnątrz i bezpośrednio wpływają na stan lub warunki realizacji działań gminnych.

Zadania pozainwestycyjne zmiierzają do:

- rzetelnego i kompletnego rozpoznania ilości i stanu wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy- zrealizowano,
- podjęcia stosownych inicjatyw i decyzji dotyczących lokalizacji i budowy składowisk dla odpadów azbestowych lub rozbudowy istniejących składowisk dla odpadów niebezpiecznych,
- zintensyfikowania kontroli tzw. "dzikich wysypisk odpadów" gdzie znajdują się także odpady azbestowe,
- organizacji kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest- wykorzystanie kampanii wojewódzkiej,
- intensyfikacji procesu poszukiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania.

Zadania inwestycyjne zmiierzają do:

- zwiększenia ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest

5.3. Harmonogram realizacji celów i zadań programu oraz szacunkowe koszty realizacji programu

Dla potrzeb gminnego programu, w ślad za programem krajowym i wojewódzkim, przyjęto podzielenie okresu usuwania azbestu do roku 2032 na 3 podokresy. Podział taki zapewni zgodność z programem krajowym i wojewódzkim. Przyjmuje się, że następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną wycofane z użytkowania w kolejnych latach:

- okres I: lata 2011-2012, około 2 % odpadów (39 Mg);
- okres II: lata 2013-2022, około 46 % odpadów (900 Mg);
- okres III: lata 2023-2032 około 52 % odpadów (1015,4 Mg);

Przy obecnych zasobach finansowych większości mieszkańców Gminy, zdjęcie „szkodliwego dachu” zgodnie z przepisami (przez specjalistyczną firmę) oraz wykonanie remontu i montażu nowego przekracza ich możliwości finansowe. Koniecznym staje się więc pomoc mieszkańcom gminy Wola Uhruska ze strony władz samorządowych w usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest. Dodatkowym bardzo ważnym elementem realizacji Programu jest pewność, że odpady zawierające azbest trafią na zalegalizowane składowisko i unieszkodliwione w ten sposób nie będą stwarzały zagrożenia zarówno dla zdrowia mieszkańców jak i środowiska naturalnego.

Harmonogram realizacji celów i zadań programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wola Uhruska oraz szacunkowe koszty realizacji przedstawia Tabela 3.

Tabela 3: Harmonogram realizacji celów i zadań programu

Lp.	Zadanie	Odpowiedzialny	Planowane nakłady [zł]	Źródła finansowania	Czas realizacji – lata		
					2011-2012	2013-2022	2023-2032
1	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Właściciele obiektów	2 772 738,50	Środki własne, kredyty, fundusze ekologiczne, fundusze UE	52 812,50	1 257 750,00	1 462 176,00
2	Prowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest	Właściciele obiektów/Wójt	*	Środki własne JST			
3	Aktualizacja gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest	Wójt	*	Środki własne JST			
4	Działania edukacyjne i informacyjno-popularyzacyjne	Wójt	*	Środki własne JST/środki budżetowe MG			

Na podstawie danych zawartych w programie usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego na lata 2009-2032 przyjęto, że średni koszt demontażu, transportu i zdeponowania wyrobów zawierających azbest wynosi 1315 zł/Mg lub 15,78 zł/m² (przyjmując wagę 1m² płyty azbestowo-cementowej 12 kg).

W Tabeli 4 przedstawiono planowane szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych realizacji. Harmonogram obejmuje okres 2007 - 2032, z podziałem na trzy podokresy.

Tabela 4: Koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych w latach 2011-2032 wraz z harmonogramem realizacji.

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	Lata realizacji		
			2011-2012	2013-2022	2023-2032
1	Ilość wyrobów zawierających azbest przewidziana do usunięcia	Mg	39,0	900,0	1 015,4
<i>Usunięcie płyt azbestowo-cementowych wraz z unieszkodliwieniem</i>					
2	Ilość płyt a-c przewidzianych do usunięcia	m ²	3 250	75 000	84 617
3	Koszty usunięcia płyt a-c wraz z unieszkodliwieniem	zł	52 812,50 ¹⁾	1 257 750,00 ²⁾	1 462 176,00 ³⁾
RAZEM w okresie 2011-2032		zł	2 772 738,50		

Usuwanie płyt azbestowo-cementowych:

¹⁾ - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 16,25 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,03)

²⁾ - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 16,77 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,032)

³⁾ - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a-c 17,28 zł/m² (przy uwzgl. wskaźnika inflacji 0,03)

5.4. Źródła finansowania

Wdrożenie niniejszego Programu będzie realizowane z wykorzystaniem przeważnie krajowych źródeł finansowania. Należy także poszukiwać możliwości finansowania części kosztów demontażu oraz utylizacji z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Regionalnego Programu Operacyjnego (środki unijne). Na dzień dzisiejszy nie są znane szczegóły dotyczące możliwości współfinansowania w/w prac w obrębie prywatnych posesji.

Instrumentami wspierającymi finansowanie zadań dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa lubelskiego są:

- 1) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie;
- 2) Bank Ochrony Środowiska S.A. w Lublinie;
- 3) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013;
- 4) Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013;
- 5) Samorząd Województwa Lubelskiego uruchamiający Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem, ilości oraz

kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania” w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, Obszar Priorytetowy: 2 Środowisko i Infrastruktura, Obszar Tematyczny: „Odbudowa, remont, przebudowa i rozbudowa podstawowej infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska”;

Zasady udzielania pomocy przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie są następujące (na dzień 31 stycznia 2011 r.):

- dofinansowanie udzielane przez WFOŚiGW w Lublinie w formie pożyczki na unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest może wynieść do 100% kwalifikowanych kosztów zadania tj. kosztów demontażu, transportu i zdeponowania odpadów na składowisku,
- dotacje mogą być udzielane jednostkom samorządu terytorialnego na usuwanie odpadów zawierających azbest z budynków należących osób fizycznych i obiektów należących do jednostek samorządu terytorialnego w oparciu o Gminny Plan Usuwania Azbestu do wysokości 50% kosztów kwalifikowanych, tj. kosztów demontażu, transportu i zdeponowania odpadów na składowisku,
- Fundusz nie udziela pożyczek osobom fizycznym i wspólnotom mieszkaniowym nie prowadzącym działalności gospodarczej. Osoby te mogą uzyskać dopłatę do odsetek kredytu zaciągniętego w BOŚ w wysokości do 50% odsetek należnych bankowi. Maksymalna kwota kredytu to 100% kosztów kwalifikowanych i do 100 000 zł.

Zasady udzielania pomocy w PROW na lata 2007-2013 oraz RPOWL na lata 2007-2013 określone są w regulaminach ogłaszanych konkursów poszczególnych działań i osi priorytetowych.

Informacji na temat kredytu w BOŚ-u należy doszukiwać się w regulaminach poszczególnych linii kredytowych.

Pilotażowy system gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocniony sprawnym monitoringiem, ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania” w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy realizowany przez Samorząd Województwa Lubelskiego umożliwia uzyskanie dofinansowania dla osób fizycznych w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych zadania – oczywiście po wcześniejszym przystąpieniu gminy do Projektu. Jednostki samorządu terytorialnego będą mogły się ubiegać o dofinansowanie w wysokości do 85% kosztów.

Szacuje się, że na realizację Programu... większość środków będzie pochodziła ze środków zewnętrznych – dotacji z UE, głównie z Pilotażowego systemu gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie Województwa Lubelskiego wzmocnionego sprawnym monitoringiem, ilości oraz kontroli ich usuwania i unieszkodliwiania w ramach Szwajcarsko-Polskiego programu współpracy – nawet do 95% wszystkich kosztów kwalifikowanych zadania. Pozostała część będzie pochodziła ze środków właścicieli obiektów, zaciągniętych kredytów – do 5% pozostałych wszystkich kosztów kwalifikowanych zadania.

6. ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA „PROGRAMEM...”

6.1. Koncepcja zarządzania i monitoring "Programu .."

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu gminy Wola Uhruska wymaga koordynacji działań lokalnych z działaniami podejmowanymi przez jednostki realizujące Program wojewódzki.

Nad wprowadzaniem i realizacją Programu na obszarze województwa lubelskiego czuwać będzie zorganizowane w 2005 r. w Urzędzie Marszałkowskim Centrum Zarządzania Gospodarką Odpadami (CZGO). Działania związane z odpadami zawierającymi azbest będą elementem wyznaczonego zakresu działalności Centrum, do którego należy:

- a) opracowywanie, wdrażanie i aktualizacja wojewódzkiego programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami,
- b) inicjowanie i monitorowanie realizacji zadań wynikających z wojewódzkiego programu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- c) opiniowanie projektów planów gospodarki odpadami: krajowego, powiatowych i gminnych oraz powiatowych programów ochrony środowiska,
- d) prowadzenie rejestru rodzaju, ilości i miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska: azbest i PCB,
- e) prowadzenie wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielonych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami,
- f) prowadzenie spraw związanych z gospodarką opakowaniami, odpadami opakowaniowymi, poużytkowymi i opłatą produktową,
- g) weryfikacja i naliczanie opłat za składowanie odpadów,
- h) prowadzenie obsługi Komisji Egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu dotyczącego stwierdzenia kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami,
- i) udział w przygotowaniu decyzji i pozwoleń w zakresie gospodarki odpadami oraz uzgodnień w zakresie środowiskowych uwarunkowań dla przedsięwzięć,
- j) udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie w zakresie gospodarki odpadami,
- k) inicjowanie i propagowanie działań dotyczących gospodarki odpadami na szczeblu lokalnym w tym konferencje, konkursy, inicjatywy ekologiczne

Wojewódzki Program... zakłada m.in.:

- 1) Powołanie Koordynatora Regionalnego PROGRAMU, który w większym stopniu koncentrował się będzie na bieżącym koordynowaniu działań i inicjatyw cząstkowych składających się na cały obszar zagadnień związanych z usuwaniem azbestu z terenu województwa,
- 2) Określenie jednostki koordynującej poprzez bardziej jednoznaczne wydzielenie zadań związanych z usuwaniem azbestu z całej problematyki gospodarki odpadami.
- 3) Powołanie struktury doradczej, opiniującej elementy merytoryczne zarówno w odniesieniu do samego PROGRAMU jak też elementów otoczenia, zapewniających Marszałkowi oraz jednostce koordynującej

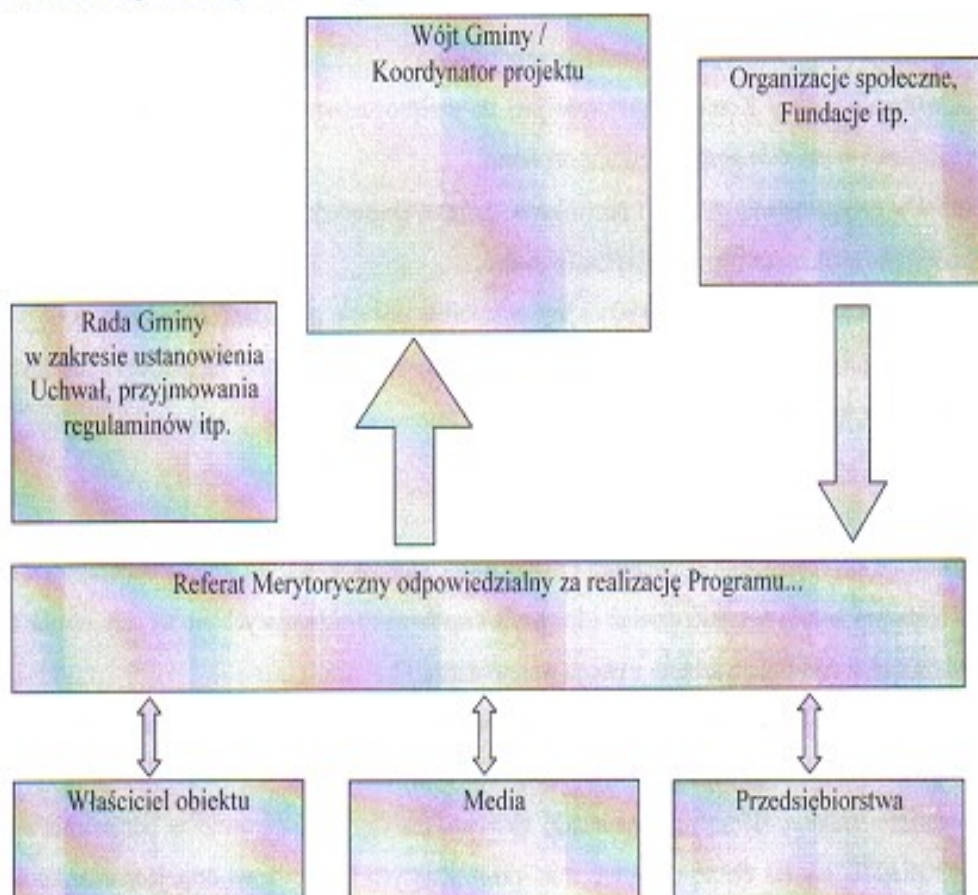
lepsze warunki podejmowania decyzji i wytyczania celów strategicznych oraz operacyjnych w obszarze problematyki związanej z azbestem na terenie województwa. Punktem wyjścia dla takiej struktury mogłoby być rozwiązanie podjęte przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w 2008 we współpracy ze środowiskiem naukowym Lubelszczyzny, które zaowocowało pozyskaniem pewnych projektów w ramach konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Gospodarki. Dla potrzeb niniejszego schematu strukturę tę określono jako „Lubelskie Porozumienie Azbestowe”.

- 4) Powołanie Regionalnego ośrodka badawczo-monitorującego. Ośrodek ten, zważywszy na miejsce jakie województwo lubelskie zajmuje w obszarze problemowym usuwania azbestu w skali kraju, we współpracy z funkcjonującymi w skali kraju ośrodkami centralnymi w Łodzi (IMP) oraz Krakowie (AGH) i Katowicach (GIG) zapewniałby właściwe warunki realizacji programu. Umożliwiłby ponadto efektywną i skuteczną implementację rozwiązań przyjmowanych na szczeblu centralnym. Umożliwiłby właściwe monitorowanie zagrożeń związanych z oddziaływaniem włókien azbestu na ludność województwa.
- 5) Modyfikację i rozwój bazy danych pod kątem realizacji Programu z wykorzystaniem dostępnych, nowoczesnych technik obrazowania elektronicznego i przetwarzania danych. Rozwiązanie takie nie tylko zapewniłoby właściwą, rzetelną kontrolę nad przebiegiem realizacji programu na każdym etapie, ale pozwoliłoby także na wyeliminowanie wielu czynników „niepewności”, które musiały być wzięte pod uwagę przy opracowywaniu niniejszego programu.

Informacje zawarte w gminnym Programie..., ilości materiałów zawierających azbest będą przekazywane do Centrum Zarządzania Gospodarką Odpadami (CZGO) przy Marszałku Województwa, gdzie służyć będą do sporządzania zestawień zbiorczych.

Projekt zarządzania gminnym Programem... przedstawia rysunek 4.

Rysunek 4: Projekt zarządzania Programem...

Gromadzeniem wszelkich danych dotyczących ilości materiałów zawierających azbest zajmować się będzie komórka Referatu Rozwoju Gospodarczego w Urzędzie Gminy Wola Uhruska.

6.2. Monitoring

System monitoringu powinien opierać się o okresową aktualizację (nie rzadziej niż co 5 lat) bazy danych sporządzonej na potrzeby opracowania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu, PCB oraz innych substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Dane dotyczące ilości wyrobów zawierających azbest powinny być gromadzone w formie elektronicznej bazy danych umożliwiającej jej łatwą aktualizację, powtarzalność, wymianę informacji.

3. Zakres zadań realizowanych na poziomie wojewódzkim i lokalnym

Zadania przewidziane tym Programem będą realizowane głównie na poziomie wojewódzkim (Wojewoda Lubelski, Samorząd Województwa Lubelskiego) i lokalnym (samorządy powiatowe i gminne).

Zgodnie z zapisami krajowego Programu, szczególne ich zadania są następujące:

Na poziomie województwa za realizację zadań odpowiada marszałek województwa, do zadań, którego należy:

- 1) współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji Programu;
- 2) gromadzenie przez urząd marszałkowski informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie ich do Głównego Koordynatora z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 3) uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 4) współpraca na szczeblu wojewódzkim z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska);
- 5) współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin;
- 6) współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych Programem;
- 7) przygotowywanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 8) współpraca z samorządami powiatowymi i gminnymi, przekazywanie wytycznych oraz informacji związanych z realizacją Programu;
- 9) przedkładanie Głównemu Koordynatorowi corocznej informacji o realizacji zadań na terenie województwa;
- 10) opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazywanych przez samorządy lokalne i przedsiębiorców.

Na poziomie lokalnym zadania realizują samorzady: powiatowy i gminny poprzez:

Samorząd gminny:

- 1) gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- 2) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 3) organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 5) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 6) współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 7) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 8) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 9) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Samorząd powiatowy:

- 1) przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- 2) współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- 3) organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
- 4) inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- 5) współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- 6) współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- 7) współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

7. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

1. Przedstawione w krajowym "Programie ..." szacunkowe ilości nagromadzenia wyrobów zawierających azbest wskazują, że województwo lubelskie znajduje się w ścisłej czołówce z jedną z największych ilości zabudowanych wyrobów zawierających azbest na osobę.
2. Przeprowadzona w gminie Wola Uhruska inwentaryzacja ilości i stanu wyrobów zawierających azbest w 2010 roku jest kompletna i może służyć podczas monitorowania wdrażania Programu....
3. Na podstawie inwentaryzacji stwierdzono, że prawie 100% wyrobów zawierających azbest występuje w postaci dachowych płyt cementowo-azbestowych, z czego znaczna ich część stanowi pokrycie budynków gospodarskich.
4. W województwie lubelskim odpady azbestowe przyjmowane są przede wszystkim na składowisku zlokalizowanym w gm. Kraśnik (Piaski, Zarzecze II), gdzie przewiduje się unieszkodliwiać ok. 16 tys. Mg odpadów rocznie. Szacunkowy okres korzystania z tego składowiska wynosi ok. 8 lat. Odpady azbestowe, ale w znacznie mniejszej ilości, składowane są także na składowisku w Poniatowej Wsi, którego wypełnienie wynosi ok. 70%, a wolna pojemność składowania 6 tys. m³. Składowiska te znajdują się w znacznej odległości od gminy Wola Uhruska. Gmina powinna zatem zabiegać o utworzenie takiego składowiska w mniejszej odległości (Chełm, Włodawa).
5. Nadrzędnym celem gminnego "Programu ..." jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko. Osiągnięcie tego celu jest związane z bezpiecznym usunięciem wszystkich wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy. Proces usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami krajowego i wojewódzkiego programu, powinien być zakończony w 2032 roku.
6. Dla potrzeb niniejszego programu, w ślad za programem krajowym i wojewódzkim, przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 3 podokresy i dla nich określono ilość wyrobów zawierających azbest przewidzianą do usunięcia. Należy zaznaczyć, że wzięto pod uwagę płyty azbestowo-cementowe zabudowane w budynkach mieszkalnych i inwentarskich, jako że stanowią one prawie 100 % ogółu wyrobów zawierających azbest.
Ilości te dla poszczególnych okresów przedstawiają się następująco:
 - okres I: lata 2011-2012, około 2 % odpadów (39 Mg);
 - okres II: lata 2013-2022, około 46 % odpadów (900 Mg);
 - okres III: lata 2023-2032 około 52 % odpadów (1015,4 Mg);
7. Sumaryczne koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest wynoszą ok. 2 772 738,50 zł. Stanowią one zaledwie część kosztów, które należy ponieść przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Znacznie większą część stanowią koszty zakupu i montażu nowego pokrycia dachowego – finansowe w całości przez właścicieli budynków.

Wnioski:

- Istnieje pilna potrzeba kompletnego rozpoznania zapotrzebowania właścicieli budynków na nowe pokrycia dachowe w poszczególnych latach (organizacja akcji informacyjnej oraz zebrań wiejskich).
- Należy na bieżąco śledzić ogłaszane przez Urząd Marszałkowski konkursy w ramach PROW na lata 2007-2013 oraz RPOWL na lata 2007-2013, których zapisy umożliwiają pokrycie w formie pomocy/dotacji, kosztów demontażu i utylizacji pokryć dachowych zawierających azbest.
- Rozpoznać zasady dotowania demontażu oraz utylizacji płyt azbestowo-cementowych przez różne instytucje zewnętrzne i na bieżąco śledzić zmiany w zasadach dotowania z WFOŚiGW
- Należy opracować bardziej szczegółowy harmonogram wymiany pokryć na podstawie zapotrzebowania przy kolejnych aktualizacjach Programu...